

«Violence on sport archives - Violence on human rights. Some remarks on archival actions and policies» ('La violència sobre els arxius de l'esport, la violència sobre els drets humans. Algunes observacions sobre les accions i les polítiques dels arxius')

Kentth Sjöblom, responsable superior de recerca dels Arxius Nacionals de Finlàndia i membre de la Junta de l'ICA/SPO (*kentth.sjoblom@narc.fi*)

Aspectes sobre la violència sobre els arxius de l'esport

La qüestió dels arxius de l'esport és d'actualitat i, com que el tema d'aquest seminari també està relacionat amb els arxius i els drets humans, vaig escollir el títol «La violència sobre els arxius de l'esport, la violència sobre els drets humans», ja que es poden relacionar. Avui escoltarem unes interessants ponències d'especialistes en la matèria, que estudiaran diversos aspectes dels arxius i els drets humans. Més endavant parlaré del tema dels arxius de l'esport i els drets humans, però primer permeteu-me compartir amb vosaltres algunes de les meves reflexions sobre com es pot entendre el concepte de violència sobre els arxius de l'esport.

En primer lloc, quan vaig començar a pensar en l'expressió «violència en els arxius de l'esport» vaig arribar a pensar en dues maneres diferents en què es pot generar violència: per accident o deliberadament. En el cas de violència accidental podríem dir que els documents es destrueixen per un incendi o bé queden danyats a causa de la humitat (danys per aigua). Pel que fa a la violència deliberada, arribem a pensar fàcilment que una persona o una organització destrueix documents cremant-los o estripant-los expressament, sigui pel motiu que sigui. Però això no és tot, i podeu subdividir les dues variants, «accidental» i «deliberat» en grups més específics. Aviat hi tornaré. Tal com he assenyalat anteriorment, la violència sobre els arxius de l'esport es podria classificar en dues categories principals: intencional/deliberada i no intencionada/accidental. Aquestes categories es poden dividir en unitats menors. Us presentaré algunes formes de violència de totes dues categories, amb alguns exemples de la «vida

real», és a dir, experiències dels meus setze anys com a antic investigador als Arxius de l'Esport de Finlàndia.

Violència intencionada/deliberada

Comencem, doncs, per l'aspecte més negatiu: la forma intencionada o deliberada de violència sobre els arxius de l'esport. Cal assenyalar que la majoria de les formes que es detallen aquí estan íntimament relacionades. La primera forma que em ve al cap és la destrucció deliberada de documents, mitjançant qualsevol tècnica, per ocultar algun tipus d'activitat il·legal. El primer exemple en què vaig pensar va ser quan el comitè de selecció de la candidatura olímpica de Nagano va decidir cremar els registres documentals del projecte de la candidatura, uns noranta volums en total. L'acció es va justificar dient que «el govern de la prefectura s'estava quedant sense espai», «no hi ha cap normativa que ens obligui a guardar els documents de les organitzacions privades dissoltes» i «no volia que els membres del COI se sentissin incòmodes». Tot l'escàndol va sortir a la llum quan es va complicar el cas de suborn de Salt Lake City i s'estaven investigant les activitats de les antigues ciutats candidates. Una segona forma de violència intencionada es podria qualificar de «negligència del valor històric de la documentació», on les organitzacions esportives decideixen deliberadament que els documents antics no tenen cap mena d'interès. Els exemples més flagrants són, per exemple, quan les organitzacions fan algun tipus de publicació escrita amb el seu relat històric en commemoració d'algun aniversari i després decideixen que els documents més antics –o almenys una part d'aquests– es poden destruir perquè «tots els fets rellevants ara ja estan impresos». Hi ha diversos exemples en què les organitzacions han destruït la correspondència dels primers cinquanta o seixanta anys de la seva història. Normalment solen parar més atenció a les actes i als informes anuals. En aquesta fase m'agradaria citar el professor Arnd Krüger, que em va ajudar a elaborar la proposta de sessió per al Congrés d'Història de l'Esport que es va celebrar a Sevilla l'any 2005. Pel que fa a les decisions sobre què cal conservar o recopilar, va assenyalar que «el que recopilen pot ser tan indicatiu del que estan fent com els documents que no recopilen; i després tornes a la violència, perquè no recopilar alguna cosa pot significar que estàs forçant

persones/esdeveniments/coses a l'oblit». S'ha fet especial referència a l'aspecte de la violència per a les ponències de la sessió oberta, però aquestes reflexions també es poden aplicar a la qüestió del que decideixen preservar les organitzacions esportives.

Una tercera forma de violència deliberada podria ser la manca d'organització en l'arxiu i la documentació, o en termes arxivístics «gestió documental insuficient», també en part a causa de la negligència del valor històric de la documentació. Una gestió documental insuficient pot provocar que documents importants «es perdin» entre la producció massiva de material d'arxiu, cosa que també passa a les organitzacions esportives. No existeix un «arxiu sense paper». Un calendari de conservació i eliminació de documents ajudaria les organitzacions a desfer-se del material de poca importància i a conservar-ne el més valuós. Aquí cal comptar amb l'ajuda d'arxiviers professionals.

Una quarta forma de violència deliberada podria estar relacionada amb una gran necessitat d'estalviar costos, la qual cosa significa que no es dediquen els recursos suficients, o potser cap, a les instal·lacions d'emmagatzematge de documents inactius/intermedis. En aquests casos, pot passar que es llencin documents importants, ja que es necessita espai per a material més actual. En termes arxivístics parlem del «cicle de vida» dels documents, que va des de l'actual/actiu fins a l'inactiu/intermedi i finalment la fase històrica, on els documents es conserven de manera permanent.

Quan es tracta de l'aspecte de la violència sobre els drets humans, crec que la segona forma de violència intencionada als arxius de l'esport, que acabo de presentar, és la més rellevant. Les organitzacions i les institucions relacionades amb el món de l'esport poden decidir oblidar o ocultar la violència sobre els drets humans deixant de documentar fets o qüestions relacionades amb aquesta violència. Aleshores, la violència intencionada formaria part d'una política d'adquisició i arxiu esbiaixada.

Violència no intencionada/accidental

Ara canviem de qüestió i mirem les formes de violència més accidentals, o no intencionades, que es poden produir.

En primer lloc, sempre hi ha el risc que els arxius de l'esport siguin víctimes d'incendis o danys per aigua. Això pot ser purament accidental o per deficiències en les instal·lacions d'emmagatzematge, a conseqüència de la negligència esmentada sobre el valor dels documents històrics.

D'altra banda, també es podria argumentar que no ha de ser una negligència intencionada, sinó simplement un coneixement insuficient del valor que els documents tenen per a la recerca.

A principis de la dècada del 1990, un arxiver/bibliotecari australià va escriure un article sobre els arxius de l'esport en què va qualificar l'esport com una «obscuritat arxivística». Vaig intentar dialogar sobre aquesta qüestió, donant a entendre que també podríem parlar de la història de l'esport com una «obscuritat acadèmica», ja que l'esport no sempre ha estat gaire ben valorat en els cercles acadèmics. Així, el valor dels documents per a la recerca de la història de l'esport no necessàriament seria tan ben reconegut pel personal de les organitzacions relacionades amb l'esport. Si no hi ha ningú per informar-los dels motius, per què han de conservar certs documents i no d'altres, com podrien gestionar el «procés d'avaluació»? En primer lloc, la seva feina no és fer recerca, sinó ajudar la seva federació a dur a terme les seves activitats.

Ja he assenyalat més amunt que no existeix cap arxiu que no sigui en paper. Tanmateix, els últims cinc o deu anys s'ha cregut cada cop més i d'una manera optimista en l'arxiu electrònic, també en les organitzacions del món de l'esport. L'arxiu electrònic es veu com la solució definitiva per a molts problemes que hi havia en l'arxivística, sobretot com a mitjà per estalviar espai. No entraré gaire en detalls, sinó que només em centraré en algunes coses que s'han tornat habituals quan parlem d'arxiu electrònic a les organitzacions esportives.

El personal tendeix a creure que tota la informació es quedarà desada «per sempre» electrònicament. També és molt més agradable presentar la teva

organització digitalment que no pas amb fullets passats de moda, etc. Però, com va dir Jeff Rothenberg ja fa anys, «els documents digitals duren per sempre, o cinc anys, el que passi primer».

A Finlàndia, les organitzacions relacionades amb el món de l'esport van pensar que els seus problemes d'arxiu dels documents electrònics estaven resolts, ja que van saber que la Biblioteca Nacional es baixava llocs web amb l'extensió «.fi» i els conservava (però durant quant de temps?). Tanmateix, és impossible descarregar totes les versions actualitzades dels llocs web de les organitzacions, de manera que, tot i això, molta informació desapareixerà. Uns recursos tècnics deficientes i la manca d'estratègies de seguretat també poden provocar la pèrdua d'informació important per a la recerca de la història de l'esport.

Observacions finals

Amb aquest article intentaré esbossar alguns aspectes sobre el tema d'aquest seminari. La idea principal és que la violència sobre els arxius de l'esport podria ser deliberada/intencionada –per qualsevol motiu– o accidental/no intencionada, principalment com a resultat del desconeixement sobre el veritable valor dels documents històrics, o bé –pel que fa a l'arxiu electrònic– tenir una creença massa optimista en les noves tecnologies. També he subratllat que alguns d'aquests aspectes estan molt entrelaçats i no sempre es pot separar un aspecte de l'altre, ni decidir quin n'és la causa i quin l'efecte.